

Noen gamle mynt-, mål- og vektenheter

Noen gamle mynt-, mål- og vektenheter

Mynt 1544 - 1813

Riksdaler, (rdl.).

Riksdaler var en sølvmynt med et fast sølvinnhold på 25-26 gram. Skillemyntene var mark og skilling. Sølvinnholdet i disse ble stadig redusert, og de sank derfor i verdi. Ved kongelige forordninger ble derfor mark- og skillingstallet i riksdaleren økt flere ganger. I 1625 ble skillemynten ort innført i stedet for mark. Fra 1625 til 1813 gjaldt dette myntsystemet:

1 riksdaler — 4 ort = 96 skilling

1813 - 1816

Riksbankdaler.

1 riksbankdaler = 6 mark = 96 riksbankskilling Det ble ikke slått riksbankmynt i Norge, og for å avhjelpe myntmangelen, trykte Rigsbanken (opprettet i København 1813) riksbanksedler. De sank hurtig i verdi, det ble inflasjon.

1816 - 1875

Speciedaler (spd.).

Stortinget vedtok i 1816 å innføre speciedaler som ny myntenhet og at denne skulle ha samme sølvinnhold som den gamle riksdaleren.

1 speciedaler = 5 ort = 120 skilling

1876 -

Kroner (kr,).

Ved overgang til kronemynt fra 1876 sattes 1 speciedaler = 4 kroner

Lengdemål

1 alen = 2 fot — 24 tommer — 0,63 cm

Rommål for flytende vare

1 kanne = 2 potter — 8 peler — 1,93 liter
Ved lov i 1824 sattes 1 pott = 0,965 liter

Rommål for korn

Før 1683

I Trøndelag rekna en på 1600-tallet at

1683

1 tønne = 6 skjepper = ca. 194 liter

Denne tønna skulle ta 6 våger korn, dvs. ca. 111 kg

Offisielt fra 1683 ble tønna satt til 144 potter og inndelt i 8 skjepper:

---

1 tønne = 8 skjepper = 144 potter — ca. 139 liter

Vekt Korn og høy 1 våg = 3 pund = ca. 18,5 kg

Smør 1 spann = 3 bismerpund = 72 merker = ca. 18 kg

Forordning i 1688 satte 1 mark = 249,875 gram

I 1824 ble bismervekta justert slik at 1 mark = 249,056 gram

Skålvekt

1 mark = 8 øre — 24 ertog 1 lodd = 4 qvintin

For gull og sølv fastsatte lova i 1688 at 1 mark ca. 235 gram 1 lodd = ca. 14,7 gram

---

Matrikkelskyld

Eiendommene ble i eldre tid taksert etter hvor mye landskyld de kunne svare. Landskylda ble rekna i smørverdier:

Før 1838 1 spann — 3 øre = 72 marklag

1838 I 1838-matrikkelen ble skylda angitt i myntrekning:

1 skylddaler — 5 ort = 120 skilling. Skylddaleren skulle svare til en verditakst på 400 spd.

1886 Matrikkelen i 1886 innførte skyldmark som rekneenhet:

1 skyldmark = 100 øre
